

**Magdalena
Rutová**

IK, OCTOPUS

**De mensenwereld
gezien door
de ogen van een
wijze inktvis**

Parade





Ik dank Honza, Ada, Thea, Tobiáš, Vojta, Klára,
Johanna, Tereza, Juraj en last but not least alle andere
homo sapiensen.

Oorspronkelijke titel *Já, chobotnice*

© Baobab, 2022

Illustraties en tekst © Magdalena Rutová, 2022

Nederlandse vertaling © Uitgeverij Parade, 2024

Vertaling Petr Karlíček

Eindredactie Marion Everink

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd in enige vorm of op enige wijze zonder schriftelijke toestemming, met uitzondering van korte citaten als onderdeel van kritieken en boekbesprekingen.

ISBN 978 94 6319 299 6

NUR 280

info@uitgeverijparade.nl

www.uitgeverijparade.nl

EERST EVEN DIT



Zoals je kunt zien, ben ik een octopus. Hoe je door het leven gaat, heb je niet voor het uitkiezen. De een wordt geboren als krab, de ander als mens, een derde misschien als plankton, en ik kwam ter wereld als octopus. Niet dat je me hoort mopperen, hoor!

Dit boek is voor iedereen die de moeite heeft genomen om te leren lezen. Het is mijn verhaal, jullie verhaal, eigenlijk gewoon het verhaal van ons allemaal. Het gaat over alles wat ik heb beleefd en gezien, met soms een vleugje wetenschap ertussendoor en hier en daar mijn persoonlijke meningen. Genoeg gepraat. Laten we gewoon beginnen, oké?

Ik heb nog wel een vraagje: weet jij hoeveel boeken er al door mensen over ons octopussen zijn geschreven? 1.276.389. Eén miljoen tweehonderdzesenzeventigduizend driehonderdneuentachtig!

En raad eens hoeveel boeken wij octopussen over mensen hebben geschreven? Eén. Ja, je leest het goed, één boek! En dat boek heb jij nu toevallig in je handen.



EEN HUIS ONDER WATER



Tot voor kort leek mijn leven op dat van alle andere octopussen. In de zee zijn de meeste bewoners vooral bezig met de vraag wie door wie wordt opgegeten. Sommige van mijn burens denken praktisch de hele dag aan niets anders. Natuurlijk vind je ook onder water vegetariërs; zeesterren en grote schildpadden bijvoorbeeld, eten niet per se vlees. En dan zijn er uiteraard altijd een paar heel kieskeurige eters, die bijna niets lekker vinden. Over het algemeen geldt echter: hoe kleiner je bent, hoe meer collega's hun tanden in je willen zetten. Je begrijpt wel dat het onder die omstandigheden niet gemakkelijk is om vriendschap te sluiten met andere zeedieren. Daarom heb ik altijd geprobeerd om me zo goed mogelijk in mijn eentje te vermaken. Ik verzamelde allerlei spullen die in zee waren gedumpt en probeerde erachter te komen waar je ze voor kon gebruiken. Ze waren door mensen gemaakt, dat begreep ik wel, van fantastisch materiaal! Zeedieren zouden zoiets nooit kunnen. Met al dat afval bouwde ik mijn eigen huis, en al zeg ik het zelf, het resultaat was prachtig, het leek wel een onderwaterpaleis! Ook studeerde ik veel. In halfvergeane boeken en tijdschriften probeerde ik te ontcijferen wat mensen allemaal hadden opgeschreven. Wat waren ze knap! Soms, als ik een sombere bui had, wilde ik niets liever dan ook als mens leven. Dan zwom ik naar het wateroppervlak en keek naar de passerende boten. Als ik iemand aan boord zag, stelde ik me voor dat ik het was die daar stond. Misschien denk je wel dat diep onder water alleen maar zeewier, algen en prachtige koraalriffen te vinden zijn. Mooi niet, hoor! Vroeger misschien, maar tegenwoordig ken je de zee bijna niet meer terug. De bodem ligt vol met rommel: kapotte visnetten, portemonnees met geld en creditcards, plastic flessen, mobieltjes, speelgoed, tandenborstels, bureaustoelen ... Het wordt steeds moeilijker om nog een onaangetast koraalrif te vinden. Ik vroeg me serieus af waarom geen van ons zeebewoners ooit heeft gedacht: Wat is precies de reden dat de mensen al deze dingen onze kant op sturen? Willen ze ons iets vertellen? Is het om onze levensstandaard te verbeteren? Of zijn ze gewoon totaal de weg kwijt? Want weet je, vissen slikken gewoon alles in wat ze tegenkomen, ze maken zich niet echt druk om wat ze opeten. Ze vullen hun buik met plastic en dan vragen ze zich af waarom ze misselijk zijn. Heb jij weleens geprobeerd om niet alleen je spaghetti met ketchup op te eten, maar ook je bord, je vork, en zelfs de plastic verpakking van de spaghetti? Ik waarschuw je, doe het niet!

Dag in dag uit was ik druk met het vinden van eten, bouwde verder aan mijn huis en zorgde ervoor om niet op het menu van een hongerige buurman te belanden. 's Avonds pakte ik meestal een tijdschrift uit een oude, weggegooid koelkast. Dan mixte ik voor mezelf een cocktail in een gebarsten beker

en ging lekker lezen. Ik was vooral dol op natuurwetenschappelijke tijdschriften. Zo kwam ik er bijvoorbeeld achter dat onze planeet Aarde op dit moment wordt bewoond door maar één soort mens, die zichzelf homo sapiens noemt - 'wijze mens'. Dat klinkt best een beetje verwaand, als je het mij vraagt, maar goed ... Deze wijze mensen, waartoe jij dus ook behoort, stammen af van apen en ze eten van alles. Mensen onderscheiden zich onder andere van dieren doordat ze kleding dragen. De nakomelingen van mensen worden kinderen genoemd en de opvoeding van zulke mensenkinderen schijnt soms wel meer dan achttien jaar in beslag te nemen! Ik leerde ook dat sommige volwassenen nogal wat tijd besteden aan wetenschappelijk onderzoek. Zelfs voor minuscule wezens in de oceaan bedenken ze ingewikkelde Latijnse namen. Ze proberen erachter te komen hoe die beestjes leven en waar ze goed voor zijn. Ik heb ontdekt dat mensen een hoge dunk van ons octopussen hebben. Lees dit artikel maar eens, dat op de een of andere manier in mijn tentakels belandde:

OCTOPUSSEN ZIJN ONGELOFELIJK INTELLIGENT (Kan ik bevestigen!)

Octopussen blijven ons verbazen door wat ze allemaal kunnen. Van alle ongewervelde dieren hebben ze veruit de grootste hersenen. (Dat klopt.) Sommige wetenschappers beweren zelfs dat elk van hun acht tentakels een eigen brein heeft. (Misschien zelfs wel twee!) Onderzoek doen naar octopussen is niet eenvoudig. Juist omdat ze zo slim zijn, blijven ze op hun hoede en werken ze niet graag samen met mensen. In de loop van miljoenen jaren van evolutie heeft de octopus zich tot een onopvallend wezen ontwikkeld, dat het liefst alleen wil zijn. Helaas moeten we concluderen dat octopussen waarschijnlijk niet in staat zijn om vrienden te maken.

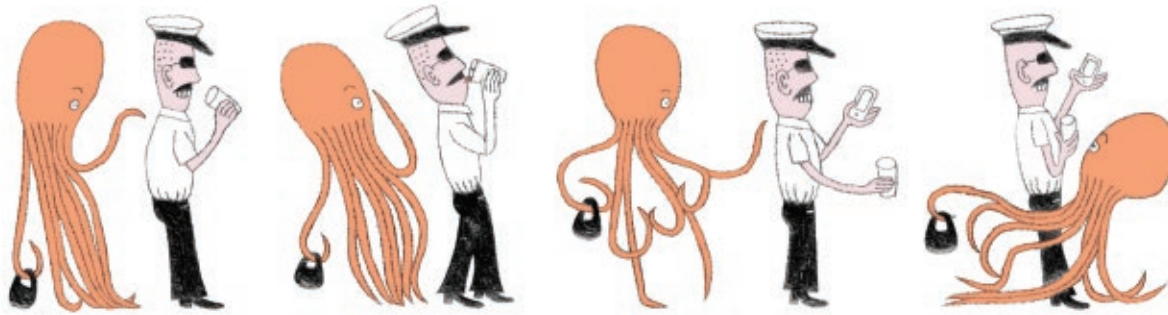
Wow, die had ik niet zien aankomen! Geen idee hoe mijn soortgenoten hierover denken, maar persoonlijk sta ik absoluut open voor vriendschappen met mensen, en zeker als het ook nog eens wetenschappers zijn. Die avond nam ik een besluit: het was hoog tijd om de wereld te gaan ontdekken! De menswereld welteverstaan. Door al die tijdschriften kreeg ik het idee dat die eigenaardige menselijke wezens alles over mij wisten, maar zelf wist ik nauwelijks iets over hen. Wetenschappers dalen af naar de zeebodem om de dieren daar te bestuderen en iedereen vindt dat heel normaal. Dus waarom zou ik, nieuwsgierig als ik ben, dan niet ook eens naar het vasteland kunnen gaan om op mijn beurt de mens te bestuderen? En wat als ik daarna eens een boek over deze homo sapiens zou schrijven? Ik pakte onmiddellijk mijn koffer en zette mijn handtas klaar. De volgende ochtend liet ik de vertrouwde onderwaterwereld achter me en nam een boot richting het vasteland.



TRANS OCTOPUS

GOODBYE

MIJN EERSTE MENSENVRIEND



Ik klampte me vast aan de romp van een reusachtig vrachtschip, dat was volgestapeld met containers in alle kleuren van de regenboog. Aandachtig volgde ik alles wat er op het schip gebeurde. Helaas verliep de reis niet zo snel als ik had verwacht. Moderne schepen zijn nog even traag als die uit de middeleeuwen! Mijn koffer begon zo langzamerhand loodzwaar te worden. Ik had echt zin om hem even neer te zetten en mijn tentakels wat rust te gunnen. Eindelijk vond ik de moed om ongezien aan boord te klimmen. Maar stel dat ik plotseling oog in oog zou staan met de kapitein, wat moest ik dan tegen hem zeggen? Ik had veel over mensen gelezen, maar nog nooit had ik er een in levenden lijve ontmoet. Het belangrijkste was om een goede eerste indruk te maken, zodat ik niet meteen zou worden teruggestuurd naar waar ik vandaan kwam. Voor alle zekerheid bereidde ik daarom een paar interessante vragen voor. Want als je een gesprek wilt aanknopen met een onbekende, is het natuurlijk niet slim om jezelf meteen voor schut te zetten. Vooral als je een octopus bent, en de mensen twijfelen aan je vermogen om vriendschappen te sluiten.

De volgende dag waagde ik eindelijk de gok. Ik wachtte tot de kapitein aan dek verscheen en ging onopvallend naast hem staan. Samen keken we uit over de eindeloze zee, en plotseling viel alles op zijn plek – ik wist precies wat ik moest zeggen! ‘Kapitein,’ zo begon ik, ‘laatst las ik ergens dat de aarde rond is. Hoe denkt u daarover?’ Natuurlijk weet ik heus wel dat de aarde rond is, iedereen weet dat. Maar ik wilde niet meteen met een ingewikkelde vraag beginnen en hem afschrikken. Toch schrok de kapitein. Hij draaide zich om, zag mij en deinsde achteruit. Wild zwaaide hij met zijn handen, waardoor zijn beker koffie en zijn telefoon overboord vlogen. Ah ..., dacht ik bij mezelf, daar gaat weer een mobieltje het water in! Zou dat misschien een menselijke gewoonte zijn, dingen in zee gooien als je bang bent? Dan zijn mensen wel vaak bang ... Nooit zal ik het antwoord van de kapitein vergeten, nadat hij me een poosje angstig had zitten aanstaren: ‘De kans dat de aarde rond is, is groter dan dat er naast mij op het dek een octopus staat met een handtas, die moeilijke vragen stelt.’ Toen barstte hij opeens in lachen uit, en ik lachte mee. Wat was ik opgelucht! Zo simpel kan het zijn om vrienden te maken.



